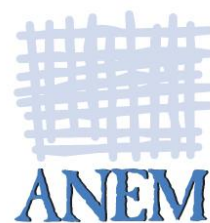

**PRAVNI
MONITORING
MEDIJSKE
SCENE
U SRBIJI**

Izveštaj za april 2012.

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO - SRBIJA
FOUNDATION FOR AN OPEN SOCIETY - SERBIA

**Ovaj Monitoring Izveštaj je realizovan
uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo**

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA	7
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	10
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	10
	REGULATORNA TELA.....	10
	DRŽAVNI ORGANI	13
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	14
V	PROCES DIGITALIZACIJE	15
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	16
VII	ZAKLJUČAK	17

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. *Pretnje i pritisci*

1.1. Delegacija Parlamentarne skupštine Saveta Evrope pozvala je 19. aprila stranke u Srbiji da se uzdrže od pokušaja da utiču na uređivačku politiku medija. Kako je saopšteno iz Saveta Evrope, delegacija predvođena Žan Šarl Gardetom boravila je u Beogradu u okviru priprema za praćenje izbora 6. maja i pozitivno je ocenila pripreme za izbore u Srbiji, ali je izrazila zabrinutost zbog pritisaka na pojedine novinare. „Pretposmatračka misija Parlamentarne skupštine Saveta Evrope je zabrinuta zbog ekonomskog i političkog pritiska na pojedine novinare i poziva sve partije da se uzdrže od pokušaja da utiču na uređivačku politiku medija“, navodi se u saopštenju koje su prenele agencije. O tome da je pritisaka bilo i da su, po svemu sudeći i dali određene rezultate, govore i rezultati istraživanja medija koje je od 1. do 14. aprila sproveo Biro za društvena istraživanja. Istraživanje je pokazalo da je izveštavanje medija u predizbornoj kampanji dominantno pozitivno, a u mnogim slučajevima čak i promotivnog karaktera. Mediji su, kako se navodi u izveštaju, u posmatranom periodu „uglavnom odustali od svoje kontrolne uloge, odnosno od bilo kakvog kritičkog i analitičkog izveštavanja, i ponašaju se samo kao prenosiooci informacija o aktivnostima političkih stranaka i njihovih kandidata“.

Shodno odredbama Zakona o javnom informisanju, javno informisanje je slobodno i u interesu javnosti. Ono ne podleže cenzuri, a niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, naročito zloupotrebom državnih ili privatnih ovlašćenja, zloupotrebom prava, odnosno nijednim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Takođe, zakon kaže da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla. Dalje, takođe shodno odredbama Zakona o javnom informisanju, u javnim glasilima slobodno se objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima o kojima javnost ima opravdani interes da zna, bez obzira na način na koji je pribavljena informacija, osim kada je drugačije određeno zakonom. Pitanja koja se tiču poštovanja medijskih sloboda i slobode izražavanja posebno su osetljiva u kontekstu izbora i predizborne kampanje. Funkcija medija u demokratiji, koja se najčešće svodi na ulogu foruma u kome se diskutuje o uspesima i neuspesima vlasti i u kojima se takvi uspesi i neuspesi preispituju, čime se vlast praktično drži pod kontrolom javnosti, predstavlja samo deo onoga što se od medija očekuje u izbornom procesu. Mediji bi tako trebalo i da edukuju glasače o tome kako da koriste svoja demokratska prava, i da izveštavaju o toku izborne kampanje, i da obezbede prostor političkim partijama za obraćanje biračkom telu, i da omoguće debatu između političkih partija, te da

na kraju, izveštavaju o rezultatima glasanja. Mediji, svakako, nisu jedini izvor informacija za glasače, ali su nesumnjivo važan izvor, po mnogima i najvažniji. U tom smislu bi mera slobode medija u izbornom procesu, zapravo podrazumevala meru u kojoj su mediji omogućili ostvarivanje prava glasača na informisani izbor, izbor koji se vrši na osnovu potpunih informacija, prava kandidata da ukrste svoje politike, ali i prava samih medija da iznose svoje stavove i izveštavaju o pitanjima od javnog interesa. U kontekstu pritiska na pojedine novinare i pokušaja partija da utiču na uređivačku politiku medija, na koje upozorava Delegacija Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, kao i rezultata monitoringa Biroa za društvena istraživanja, koji pokazuje da je deo medija odustao od kritičkog i analitičkog, opredelivši se za neutralno, a često i promotivno izveštavanje o radu političkih stranaka, čini se da mera slobode medija u ovom izbornom procesu nije nešto čime bi Srbija mogla da se ponosi. Uzroci su, ponovo, prepoznati u saopštenju Delegacije Parlamentarne skupštine Saveta Evrope - ekonomski i politički pritisci. Ekonomski, u uslovima teške ekonomske krize u kojoj su oglašivački budžeti sve manji, a uz to i kontrolisani od malog broja velikih marketinških agencija, na visoko koncentrisanom tržištu oglašavanja, koje su po pravilu blisko povezane sa državnim i stranačkim funkcionerima. S druge strane, dugogodišnje odlaganje da se sprovedu ozbiljne reforme u medijskom sektoru, uključujući i završetak privatizacije, održalo je u životu veliki broj medijskih kuća koje su pod neposrednom političkom kontrolom vladajućih oligarhija, pre svega na lokalnim nivoima. Neadekvatna primena propisa o kontroli državne pomoći, omogućila je da se ti mediji finansiraju iz budžeta mimo ozbiljne kontrole toga da sadržaji koje plasiraju budu sadržaji koji odgovaraju standardima onoga što obično zovemo standardima javnog servisa. Povrh svega, nedovoljno precizna regulacija predizborne kampanje od strane Republičke radiodifuzne agencije, dovela je do određenih nedoumica kod televizijskih stanica. Ovo tim pre, što je broj predavki na njihov rad porastao, kao što poraste u svakoj predizbornoj kampanji. RRA nije saopštila koliko je predavki bilo, ali je u svom dopisu nacionalnim televizijskim stanicama, nakon sednice održane 30. aprila, potvrdila da su bile brojne i da su pre svega sadržale zahteve kojima se tražila zabrana pojedinačnih spotova. Za očekivati je da RRA napravi analizu svih pristiglih predavki tokom predizborne kampanje, no i pre te analize, stiče se utisak da se u najvećem broju slučajeva radilo o više ili manje očiglednim slučajevima zloupotrebe prava na podnošenje predavki. Ovo je na kraju dovelo do odluka samih medija ili redakcija da odlažu emitovanje osetljivih materijala za period nakon izbora, zbog straha od tužbi ili mera koje bi RRA mogla da izrekne, ili pak zbog straha od toga da na kraju sam medij bude zloupotrebljen ili korišćen u međustranačkim prepucavanjima. Redakcija najpoznatijeg programa istraživačkog novinarstva u Srbiji, emisije „Insajder“ televizije „B92“, sama je odlučila da svoj novi serijal emituje tek nakon izbora. U saopštenju objavljenom tim povodom, navodi se da je na serijalu radio ceo tim novinara punih 10 meseci, kao i da redakcija ne može da dozvoli emitovanje u samoj završnici izborne kampanje, kada se svaka vest koristi u političke svrhe, i zlonamerna tumačenja da „Insajder“ pomaže nekoj političkoj partiji ili da radi protiv neke druge. Čini se da ne postoji lak i jednostavan odgovor na pitanje šta bi na srpskoj medijskoj sceni trebalo menjati da bi mediji bili slobodniji, da bi manje bili samo puka transmisija službi za odnose sa javnošću političkih stranaka i da bi građani, u svakom trenutku, a posebno tokom izbornog procesa, dobijali informacije koje će biti i potpune i kritičke i analitičke.

Razlozi koji su do ovakve situacije doveli su brojni i složeni, i biće potrebne ozbiljne i dalekosežne reforme da bi se situacija promenila i popravila.

2. Sudski postupci

2.1. Drugo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu podiglo je optužnicu protiv petorice osumnjičenih za lepljenje umrlica za Televiziju „B92“ u Lazarevcu u februaru 2011. Optuženi su: Nenad Pavlović, Dušan Šuka, Aleksandar Radovanović, Nikola Bjeković i Ivan Pantelić, svi iz Lazarevca. Na teret im se stavlja da su izvršili krivično delo ugrožavanja sigurnosti u sticaju s nasilničkim ponašanjem. Tužilaštvo u optužnici navodi da je Pavlović, u noći između 14. i 15. februara 2011, nabavio lepak, četku i oko 50 plakata nalik na umrlice za B92 i njene zaposlene i podelio ih ostalim optuženima sa uputstvom gde da ih lepe. Tokom lepljenja plakata, optuženi su psovali i vređali građane: Daneta Tomanovića i Vladimira Vukovića, koji nisu odobraval njihove postupke, i pretili su im, a potom su ih udarali pesnicama i nogama. Tom prilikom, Tomanović je zadobio prelom nosa. Plakati su se pojavili posle emitovanja serijala emisije „Insajder“, pod nazivom „Prevara veka“, u kojoj su istraživane zloupotrebe u Rudarskom basenu Kolubara. Prvooptuženi, Nenad Pavlović, radio je u Kolubari i bio vozač nekadašnjeg direktora, Dragana Tomića. U „Prevari veka“ ukazivalo se na veliki rast troškova do koga je u Rudarskom basenu Kolubara, koji je u državnom vlasništvu, došlo u vreme kada je njegov direktor bio Dragan Tomić. Tomić je uhapšen početkom oktobra 2011. godine, sa još 16 direktora i rukovodilaca Kolubare, kao i vlasnika privatnih preduzeća čije mašine su bile u zakupu u Kolubari. Nakon istrage, tužilaštvo za organizovani kriminal podiglo je optužnicu protiv Tomića i još 27 lica, zbog sumnje da su zloupotrebom službenog položaja oštetili Rudarski basen Kolubara za 938 miliona dinara. Po tužilaštvu, zloupotrebe su vršili prilikom angažovanja transportnih sredstava i građevinske mehanizacije i neistinitim prikazivanjem njihovog rada, što odgovara navodima sa kojima je javnost prvi put upoznata upravo u serijalu emisije Insajder, „Prevara veka“.

Po Krivičnom zakoniku, ugrožavanje sigurnosti podrazumeva pretnju da će se napasti na život ili telo nekog konkretnog lica, ili njemu bliske osobe. U slučaju kada je pretnja upućena novinaru u vezi sa njegovim novinarskim poslom, ugrožavanje sigurnosti za sobom povlači mogućnost izricanja zatvorske kazne u trajanju od jedne do osam godina. Pod nasilničkim ponašanjem Krivični zakonik podrazumeva značajnije ugrožavanje spokojstva građana ili teže remećenje javnog reda i mira, i to grubim vređanjem ili zlostavljanjem drugog, vršenjem nasilja prema drugom, izazivanjem tuče ili drskim ili bezobzirnim ponašanjem. U situaciji u kojoj se nasilničko ponašanje vrši u grupi, odnosno, ako je pri izvršenju nekome nanesena laka telesna povreda ili je došlo do teškog ponižavanja, zakon propisuje mogućnost izricanja kazne zatvorom od šest meseci do pet godina. U najvećem broju slučajeva kada su novinari izloženi napadima ili pretnjama, tužilaštva u Srbiji podižu optužnice za jedno od ova dva krivična dela, ili, kao u ovom slučaju, i za oba. U praksi, međutim, sudovi često nisu

videli ugrožavanje sigurnosti, odnosno pretnju u istim onim radnjama u kojima su je videla i tužilaštva. Tako, u slučaju koji se isto ticao emisije „Insajder“, ali ranijeg serijala, „(Ne)moć države“, koji se bavio vođama ekstremnih navijačkih grupa, sudovi su imali problem da pevanje navijačkih pesama u kojima se novinarki poručuje da će proći kao (ubijeni novinar Slavko) Ćuruvija, ili bacanje, šutiranje i nabijanje gumene lutke koja je, po mnogima, predstavljala novinarku, na šipku od ograde, prepoznaju kao pretnju. U ovom konkretnom slučaju, mogli bi imati sličan scenario, u kome sudovi oblepljivanje grada umrlicama za jednu medijsku kuću, uz navođenje imena i prezimena novinara, autora i urednika, ponovo ne bi prepoznali kao pretnju. Ostaje, naravno, da se sačeka odluka suda. S druge strane, mera u kojoj istraživačka emisija „Insajder“ Televizije „B92“, svojim izborom tema, načinom na koji se njima bavi i ličnom hrabrošću novinara i autora koji iza nje stoje, odskače od svega drugog što se u srpskim medijima može pročitati, čuti ili videti, kreirala je situaciju u kojoj se gotovo kompletna relevantna praksa koja treba da odgovori gde su granice slobode izražavanja u Srbiji, zapravo gradi u slučajevima vezanim upravo za taj serijal.

2.2. U još jednom postupku koji se takođe ticao Televizije „B92“ i emisije pod naslovom „Hronika lažne smrti“, emitovane u okviru serijala „Potraga“ koji se bavio slučajevima dece nestale iz porodilišta, Apelacioni sud u Beogradu, u presudi koja je uručena strankama krajem aprila, delimično je preinačio prvostepenu presudu Višeg suda u Beogradu iz oktobra 2011. godine, kojom su „B92“ i novinar Saša Leković, autor serijala „Potraga“, obavezani da tužilji, dr Slavki Durutović Gligorović iz Beograda, na ime naknade štete isplate iznos od 300.000 dinara. Presuda je preinačena utoliko što je tužbeni zahtev sada u celosti odbijen. Spor se ticao ispovesti Drinke Radonjić iz Beograda, koja je u spornoj emisiji iznela navode o događajima koji su se desili posle njenog porođaja i u kojima je pominjala tužilju, lekara u porodilištu u spornom periodu. Za razliku od prvostepenog suda koji je našao da su navodi Drinke Radonjić, kao nepotpuni, neprovereni i uvredljivi, bili podobni da povrede čast i ugled tužilje, Apelacioni sud je našao da se u konkretnom slučaju „radi o informacijama koje služe građanima za formiranje mišljenja i opredeljivanje u važnim društvenim događanjima“, te da u takvom slučaju „preteže interes javnosti i sloboda masmedija, nad interesom tužilje da ne budu saopštene one stvari koje bi inače morale ostati nedostupne javnosti“. Apelacioni sud, dalje, u kontekstu nalaženja prvostepenog suda da novinari i urednici „B92“ nisu postupili sa dužnom novinarskom pažnjom, između ostalog i stoga što nisu kontaktirali tužilju, dr Slavku Durutović Gligorović, pre objavljivanja izjave njene pacijentkinje Drinke Radonjić, nalazi potpuno suprotno. Sud prvo kaže da je sama tužilja u postupku potvrdila da se uopšte ne seća pacijentkinje Drinke Radonjić i događaja koji su pratili njen porođaj. Dalje, Apelacioni sud nalazi da je u postupku utvrđeno da su novinari i urednici proveravali izjave Drinke Radonjić u kontekstu izveštaja Anketnog odbora Narodne skupštine Republike Srbije obrazovanog radi utvrđivanja istine o novorođenoj deci nestaloj iz porodilišta u više gradova u Srbiji, kao i da su konsultovali spise sudskih postupaka koje je Drinka Radonjić vodila, a koji su ukazivali da su i u njenom slučaju postojali propusti u radu zdravstvenih ustanova i matične službe, te da na taj način jesu ispunili zahtev dužne novinarske pažnje koji Zakon o javnom informisanju postavlja.

Ono što ovu presudu Apelacionog suda čini izuzetno značajnom, jeste to što ona svedoči o mogućoj promeni sudske prakse u Srbiji u predmetima koji se tiču slobode izražavanja. Konkretno, članom 3. Zakona o javnom informisanju predviđeno je da su novinar i odgovorni urednik dužni da pre objavljivanja informacije koja sadrži podatke o određenom događaju, pojavi ili ličnosti, sa pažnjom primerenom okolnostima, provere njeno poreklo, istinitost i potpunost, dok u skladu sa članom 80. istog zakona, okolnost da su novinar i odgovorni urednik sa pažnjom primerenom okolnostima proverili poreklo, istinitost i potpunost informacije, predstavlja osnov za isključenje odgovornosti za štetu. U praksi gotovo i da ne postoje odluke u kojima bi sudovi našli da je standard dužne pažnje zadovoljen, a što je još gore, retke su i odluke u kojima sudovi nedvosmisleno utvrđuju šta predstavlja standard pažnje primerene okolnostima u konkretnom slučaju. Član 4. Zakona o javnom informisanju izričito predviđa da se u javnim glasilima slobodno objavljuju ideje, informacije i mišljenja o pojavama, događajima i ličnostima o kojima javnost ima opravdani interes da zna, osim kada je drugačije određeno zakonom. Međutim, do sada smo se u praksi retko susretali sa odlukama kojima su tužbeni zahtevi odbijani sa obrazloženjem da se konkretna informacija odnosi na događaje od javnog interesa. Zbog navedenog, presuda Apelacionog suda u Beogradu, u predmetu dr Slavke Durutović Gligorović protiv „B92“ i Saše Lekovića, predstavlja ozbiljan zaokret u praksi srpskih sudova, koji nas približava najvišim evropskim standardima utvrđenim presudama Evropskog suda za ljudska prava, kao što su presuda u slučaju Jersild protiv Danske iz 1994. godine (predstavka br. 15890/89), §35, shodno kojoj novinari i mediji ne mogu odgovarati za prenošenje navoda trećih lica koji se tiču stvari od javnog interesa, osim ukoliko za to postoje izuzetno jaki razlozi, jer bi u protivnom, javna debata o stvarima od javnog interesa bila ozbiljno ugrožena. Ova presuda nas približava i standardima utvrđenim presudama Evropskog suda za ljudska prava u predmetima Thoma protiv Luksemburga iz 2001. godine (predstavka br. 38432/97), §64, shodno kojoj novinari nisu u obavezi da se distanciraju ili ograđuju od navoda intervjuisanih lica koji su podobni da škode reputaciji trećih lica, jer bi to bilo nespojivo sa ulogom medija da prenose ideje i mišljenja, kao i presudama u predmetima Dyuldin i Kislov protiv Rusije iz 2007. godine (predstavka br. 25968/02), §44 i Filatenk protiv Rusije iz 2007. godine (predstavka br. 73219/01), § 45, shodno kojima prosta percepcija neke izjave kao uvredljive nije dovoljna da bi opravdala mešanje sudova u slobodu izražavanja u ovakvim slučajevima.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. *Zakon o radiodifuziji*

2.1. Republička radiodifuzna agencija donela je Opšte obavezujuće uputstvo emiterima radi omogućavanja nesmetanog informisanja gledalaca sa oštećenim sluhom u toku predizborne kampanje u 2012. godini. Opšte obavezujuće uputstvo objavljeno je u Službenom glasniku Republike Srbije br. 31/2012 od 12.04.2012. godine. Uputstvo obavezuje radiodifuzne ustanove Srbije i Vojvodine, kao i emitere lokalne ili regionalne zajednice i emitere civilnog sektora koji emituju predizborni program, da takav predizborni program u celosti, izuzev sadržaja predizbornih oglasnih poruka, učine dostupnim gledaocima sa oštećenim sluhom, posredstvom korišćenja titlova ili srpskog znakovnog jezika. U odnosu na komercijalne emitere, Opšte obavezujuće uputstvo propisuje da bi oni koji svoj program emituju na području cele Republike Srbije, trebalo da sadržaj svog predizbornog programa, izuzev sadržaja predizbornih oglasnih poruka i predizbornih plaćenih termina, učine dostupnim gledaocima sa oštećenim sluhom, posredstvom korišćenja titlova ili srpskog znakovnog jezika. Međutim, ukoliko ne poseduju finansijske ili tehničke uslove za to, dužni su da u toku dana, sadržaj najmanje jedne informativne emisije koja se u celosti ili u delu bavi predizbornom kampanjom u 2012. godini, učine dostupnim gledaocima sa oštećenim sluhom, posredstvom korišćenja titlova ili srpskog znakovnog jezika.

Republička radiodifuzna agencija nadležna je da donosi opšta obavezujuća uputstva radi bližeg uređivanja određenih pitanja koja se odnose na sadržaj programa, nezavisno od postojeće prakse emitera. Opšta obavezujuća uputstva mogu da se odnose na pojedino pitanje koje se tiče sadržaja programa, na veći broj srodnih pitanja, a mogu da se odnose i na sva pitanja koja se tiču sadržaja programa (Kodeks ponašanja emitera). Odredbom člana 78. tačka 2) Zakona o radiodifuziji, propisano je da su u cilju ostvarivanja opšteg interesa u oblasti javnog radiodifuznog servisa, utvrđenog zakonom, nosioci javnog radiodifuznog servisa dužni da, između ostalog, proizvode i emituju programe namenjene svim segmentima društva, bez diskriminacije, vodeći pri tom računa naročito o specifičnim društvenim grupama, kao što su deca i omladina, manjinske i etničke grupe, hendikepirani, socijalno i zdravstveno ugroženi, gluvonemi (sa obavezom paralelnog emitovanja ispisanog teksta opisa zvučnog segmenta radnje i dijaloga) i dr. Stanice lokalnih i regionalnih zajednica, u skladu sa odredbom člana 96. stav 9. Zakona o radiodifuziji, dužne su da se pridržavaju odredbi tog zakona koje se odnose na posebne obaveze javnog radiodifuznog servisa pri proizvodnji i emitovanju programa, sve dok imaju status javnog preduzeća. Na emitere civilnog sektora, u skladu sa odredbom člana 95. stav 6. Zakona o radiodifuziji, takođe se primenjuju odredbe zakona koje se odnose na javni radiodifuzni servis u pogledu posebnih obaveza pri proizvodnji programa. Obaveza nametnuta nacionalnim komercijalnim emiterima, mogla bi se izvesti iz opštih programskih standarda utvrđenih članom 68. Zakona o radiodifuziji, koji, između ostalog, podrazumevaju i obavezu svih emitera da obezbede slobodno, potpuno i blagovremeno informisanje građana, što nužno podrazumeva i građane sa oštećenim sluhom. Ovo opšteobavezujuće uputstvo predstavlja značajan pomak u smislu zaštite prava na slobodu izražavanja građana sa oštećenim sluhom, budući

da to pravo obuhvata i pravo da se primaju informacije. Čini se, međutim, da nije dobro ovim pitanjima pristupati *ad hoc* i selektivno, samo u odnosu na informacije koje se tiču predizborne kampanje, te da bi pitanje činjenja televizijskih programa dostupnim gledaocima sa oštećenim sluhom, trebalo, posebno u kontekstu predstojeće digitalizacije, rešavati na širem nivou, a ne samo u kontekstu konkretnog pojedinačnog događaja, pa makar to bili i izbori.

3. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Rodoljub Šabić, upozorio je početkom aprila, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije (MUP) da, javno objavljujući, bez zakonskog ovlašćenja ili datog pristanka, fotografije i video zapise lica lišenih slobode, kao i tekstualne podatke koji određuju identitet tih lica, vrši nedozvoljenu obradu podataka o ličnosti. U saopštenju objavljenom tim povodom, navodi se da MUP na svojoj zvaničnoj veb prezentaciji objavljuje video zapise lišavanja slobode snimljene od strane službenih lica MUP-a, praćene tekstualnim podacima o ličnosti lica lišenih slobode, da se od strane istih službenih lica, fotografije i video zapisi i podaci postavljaju i na fajn servere Internet servisa – Youtube i objavljuju na profilu MUP-a u okviru društvene mreže Fejsbuk. Na ovaj način, video zapisi i podaci o identitetu ovih lica čine se dostupnim za neodređeni broj lica, po različitim kriterijumima pretrage. Poverenik navodi da je ovakva obrada nedozvoljena, „ne samo zato što ne postoji pravni osnov, nego i zato što je broj i vrsta ličnih podataka koji se obrađuju u očiglednoj nesrazmeri sa svrhom obrade podataka“, i smatra da „opravdana potreba da javnost bude informisana o aktivnostima na suzbijanju kriminala, kao i potreba da se neke od tih aktivnosti posebno promovišu, može biti potpuno zadovoljena i objavljivanjem snimaka na kojima će lica osoba lišenih slobode biti učinjena neprepoznatljivim i uz eventualno objavljivanje inicijala imena i prezimena, a bez ikakvih drugih podataka o ličnosti“.

Obraćanje Poverenika Ministarstvu unutrašnjih poslova, kao i tim povodom objavljeno saopštenje, od značaja su za medije, prevashodno iz razloga brojnih sudskih postupaka koji se, povodom objavljivanja ovakvih snimaka MUP-a u medijima, vode protiv medija, kao prenosilaca informacija MUP-a. Naime, i pored izričite odredbe Zakona o javnom informisanju, koji u svom članu 82. predviđa da novinar, odgovorni urednik i pravno lice koje je osnivač javnog glasila, ne odgovaraju za štetu ako je informacija verno prenet iz dokumenta nadležnog državnog organa, u praksi je često dolazilo do osuđujućih presuda protiv novinara i medija upravo povodom objavljivanja policijskih saopštenja, kojima je, po mišljenju sudova, bila povređena privatnost ili prezumpcija nevinosti. Sudovi su od medija često tražili da proveravaju navode policije, kao i da štite privatnost lica čiju privatnost je već narušila policija. U tom smislu je svako ukazivanje na propuste u radu policije nužno dobro za medije, jer se napokon upire prstom na one koji propuste inicijalno prave, a ne na medije kao prenosioce informacija, koje, već po samom svom izvoru i tematici kojom se bave, nužno predstavljaju informacije o stvarima od javnog interesa.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, nakon raspisivanja izbora, Narodna skupština Republike Srbije nije držala zasedanja, pa tako ni usvojila nove propise.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

U okviru svoje nadležnosti, utvrđene Zakonom o radiodifuziji, da vrši nadzor nad radom emitera i da odlučuje o predstavkama, kao i u okviru svoje Zakonom o oglašavanju utvrđene nadležnosti u odnosu na oglašavanje na radio i televizijskim programima, posebno imajući u vidu činjenicu da je predizborna kampanja bila u punom jeku, Savet Republičke radiodifuzne agencije bio je praktično u kontinuiranom zasedanju. Savet je pokušavao da u kontaktu sa emiterima, ali i generalno sa javnošću, kroz čitavu seriju objavljenih saopštenja, utiče na način na koji se na elektronskim medijima prati predizborna kampanja, a posebno i na meru u kojoj se poštuje načelo jednake zastupljenosti i nediskriminacije učesnika u predizbornoj utakmici. Savet je tako apelovao na elektronske medije sa nacionalnim pokrivanjem, a pre svega na televizije, da previsokim cenama usluga oglasnih poruka ne naruše ravnopravnost izbornog procesa, ukazivao na neprihvatljivost emitovanja predizbornih spotova koji podstiču diskriminaciju, mržnju, nasilje ili vređaju čast, ugled i privatnost građana ili drugih učesnika u kampanji, ukazivao na opasnost od zloupotrebe dece i narušavanja njihovog dostojanstva u kontekstu predizborne kampanje, kao i povrede prezumpcije nevinosti. Mera u kojoj je Savet u ovome bio neuspešan, zapravo ukazuje da to telo nema mehanizme da utiče na kompletan ton predizborne kampanje, odnosno da se samom regulacijom elektronskih medija, bez uticaja na političke stranke, kandidate, marketinške agencije koje su radile njihove kampanje, štampane i internet medije, ne može mnogo postići. Od Saveta se i nije moglo očekivati da funkcioniše kao supstitut nadzornog odbora, jer on nema ni takve nadležnosti, ni takva ovlašćenja. Naime, Zakon o izboru narodnih poslanika, u svom članu 99. predviđa da opšti nadzor nad postupcima političkih stranaka, kandidata i sredstava javnog obaveštavanja u toku izbornih aktivnosti, sprovodi Nadzorni odbor od deset članova, od kojih polovinu članova imenuje Narodna skupština Republike Srbije na predlog Vlade Republike Srbije, a polovinu na predlog poslaničkih grupa u Narodnoj skupštini Republike Srbije iz reda istaknutih javnih radnika, pod uslovom da oni nisu članovi organa političkih stranaka koje učestvuju na izborima. U praksi, međutim, i pored

eksplicitne zakonske odredbe, Nadzorni odbor za praćenje izbora poslednji put je bio formiran još na izborima 2000. godine, i nijednom od tada. Na ovaj način, opšti nadzor nad izbornim procesom još jednom je izostao, a nadzor samo nad elektronskim medijima, uz odsustvo nadzora nad svim drugima, pokazao se kao prilično nedelotvoran.

2. *Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)*

Republička agencija za elektronske komunikacije donela je 10.4.2012. godine rešenje kojim je operatoru sa značajnom tržišnom snagom na tržištu distribucije medijskih sadržaja, SBB-u, dala saglasnost za promenu cene usluge počevši od 1. maja. Da podsetimo, Ratel je prethodno svojom analizom maloprodajnog tržišta distribucije medijskih sadržaja iz 2011. godine, utvrdio da na tržištu distribucije medijskih sadržaja, odnosno pre svega tržištu kablovske distribucije, ne postoji efikasna konkurencija, odnosno da operator SBB poseduje značajnu tržišnu snagu, te mu je shodno tome utvrdio obavezu pružanja maloprodajnih usluga pod određenim uslovima. Ova obaveza obuhvata zabranu obračunavanja prekomernih cena, zabranu ometanja ulaska na tržište ili ograničavanja konkurencije previsokim ili preniskim cenama, zabranu davanja neopravdane prednosti određenim krajnjim korisnicima, ograničavanje visine maloprodajnih cena, meru kontrole individualnih tarifa, kao i obavezu zasnivanja cena na troškovima pružanja usluga ili cenama na uporedivim tržištima. U konkretnom slučaju, Ratel je našao da regulatorni izveštaj SBB-a o razdvajanju troškova i učinaka za 2011. godinu, nije omogućio da se Agencija uveri u opravdanost povećanja cena, te nije ni služio kao osnov u tom smislu. Ratel je poskupljenje ipak dozvolio, rukovodeći se cenama na uporedivim tržištima, odnosno cenama većih kablovskih operatora na tržištima Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Rumunije, kao i projektovanoj inflaciji za 2012. godinu od 4.2%, shodno Smernicama politike regulisanih cena iz Revidiranog Memoranduma o budžetu i ekonomskoj i fiskalnoj politici. Ovde, međutim, valja napomenuti da odluka Ratela neće imati veće efekte na poslovanje elektronskih medija koji koriste uslugu distribucije SBB-a, budući da srž problema koje emiteri imaju sa kablovskim distributerima nisu previsoke cene distribucije u maloprodaji, već praksa zaključivanja sličnih, odnosno istih ugovora o distribuciji sa pružaocima sadržaja, pod dijametralno različitim uslovima. Tako dolazi do pojave da kablovski distributeri nekim pružaocima sadržaja plaćaju za sadržaj, dok od drugih za distribuciju sadržaja naplaćuju naknadu, pri čemu se, po svemu sudeći, distinkcija između pružalaca ne pravi po atraktivnosti sadržaja, već po mogućnosti distributera da na konkretnog pružaoca usluga izvrši pritisak. Tako dolazi do situacije u kojoj se uglavnom lokalni terestrijalni emiteri isključuju iz kablovske ponude, ukoliko ne pristanu da plaćaju naknadu za distribuciju. Istovremeno, od nacionalnih emitera takva naknada se ne traži, a stranim pružaocima sadržaja plaća se za pravo da se njihovi sadržaji distribuiraju. Iako bi ovakva praksa mogla da predstavlja zabranjene restriktivne sporazume shodno Zakonu o zaštiti konkurencije, nadležna Komisija za zaštitu konkurencije se njome nije bavila. Početak rešavanja ovog problema mogla bi da predstavljaju rešenja koja je Ratel doneo u martu, a kojima je, postupajući po zahtevu

Republičke radiodifuzne agencije, obavezao upravo SBB da u svojoj mreži u Novom Sadu i Kikindi obavezno prenosi programe jednog broja lokalnih televizija sa dozvolama za zemaljsko emitovanje.

3. *Savet za štampu*

Komisija za žalbe Saveta za štampu donela je 26. aprila odluku u još jednom predmetu po žalbi protiv dnevnog lista „Press“, ali i po prvi put bila u situaciji da zbog podeljenih glasova ne može da donese odluku – ni da Kodeks novinara Srbije jeste, ni da nije prekršen. U postupku pokrenutom po žalbi guvernera Narodne banke Srbije, Komisija je jednoglasno našla da je dnevni list „Press“ objavljivanjem serije tekstova o odgovornosti guvernera Narodne banke Srbije za pad kursa dinara, u periodu od 25.2.2012. do 6.3.2012. godine, prekršio odredbe Kodeksa novinara Srbije. Članovi Komisije za žalbe istakli su da je guverner, kao javna ličnost, Kodeksom novinara manje zaštićen od „običnog“ građanina i da mora da bude spreman da istrpi kritike za svoj rad, ali da i mediji u toj kritici mogu ići samo do granice utvrđene pravilima profesionalnog informisanja javnosti. U ovom slučaju, po oceni Komisije, ta pravila nisu poštovana, jer je „Press“ izveštavao jednostrano, neobjektivno, prećutkivanjem činjenica ili iznošenjem netačnih tvrdnji. Članovi Komisije takođe su ocenili da Kodeks novinara nije prekršen u svakom pojedinačnom tekstu koji je predmet žalbe, ali da prilikom objavljivanja čitave serije tekstova nisu poštovani profesionalni standardi. U postupku po drugoj žalbi o kojoj su odlučivali, članovi Komisije nisu mogli da donesu odluku da je tekstem objavljenim u dnevnom listu „Politika“ 13. marta, pod naslovom „Samo su lopovi revnosni“, prekršen Kodeks novinara Srbije. Po podnosiocu žalbe, Regionalnom centru za manjine, spornim tekstem prekršene su odredbe Kodeksa koje od novinara zahtevaju da štiti prava i dostojanstvo ugroženih grupa i da učini sve da izbegne bilo koju vrstu diskriminacije. U spornom tekstu, autor je kritikovao blagu kaznenu politiku koja ide na ruku kradjivcima telefonskih kablova i lima sa krovova škola i obdaništa, koji su „po pravilu, romske nacionalnosti“. U tekstu se, između ostalog, navodi sledeće: „Sudijska ‘bolećivost’ može da se nasluti: oglašiće se neka NVO ili ‘faktor’ koji štiti njihova manjinska prava i ‘prozvaće sudiju’. Činjenica je da je ova nacionalna manjina, u veoma teškoj materijalnoj situaciji, da živi u bedi, ali i da se ogromna sredstva troše na njihovu ‘inkluziju’, što im ne daje za pravo da imaju popust pred boginjom pravde“, navedeno je u tekstu. Redakcija „Politike“ je odgovorila na žalbu tvrdnjom da je u tekstu izneto „činjenično stanje, sa ciljem da se reši važan društveni problem, a čije je rešavanje, pre svega u interesu romske populacije“, te da je spremna da se izvini, ukoliko podnosilac žalbe dostavi relevantne podatke da „većina delinkvenata koji krađu bakarne kablove nisu pripadnici romske manjine“.

Kodeksom novinara Srbije predviđeno je da je obaveza novinara da tačno, objektivno, potpuno i blagovremeno izvesti o događajima od interesa za javnost, poštujući pravo javnosti da sazna istinu i držeći se osnovnih standarda novinarske profesije. Nesporno je da su česte krađe bakarnih telefonskih kablova, zbog čega čitava naselja i delovi grada ostaju bez telefonskih veza, od interesa za

javnost. Kodeks, međutim, takođe kaže, da je novinar dužan da poštuje i štiti prava i dostojanstvo ugroženih grupa, kao i da mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mediji mogu da šire i da mora učiniti sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na nacionalnom ili društvenom poreklu. Komisija se podelila u pokušaju da odgovori na pitanje da li je nacionalna pripadnost o kojoj novinar piše u konkretnom slučaju, u neposrednoj vezi sa vrstom krivičnog dela o kojoj govori, čime bi njeno pominjanje eventualno moglo da se pravda. Članovi Komisije: Tamara Skrozza, Filip Švarn, Slaviša Lekić, Stojan Marković i Petar Jeremić, smatrali su da je Kodeks prekršen, da tekst diskriminiše Rome i to, predstavljajući ih, ne samo kao kradljivce, nego kao „zaštićene“ kradljivce koje sudovi ne kažnjavaju, jer iza njih stoje moćni zaštitnici, uglavnom iz nevladinih organizacija, dok su ostali članovi Komisije: Ljiljana Smajlović, Božo Prelević, Nebojša Spaić, Aleksandar Đivuljski i Zoran Ivošević, smatrali da povrede Kodeksa nema, jer je nacionalna pripadnost počinilaca krivičnog dela u ovom slučaju relevantna za tekst. Sama činjenica da Komisija za žalbe Saveta za štampu ne uspeva da donese odluku po pitanju koje je žalbom postavljeno, svakako nije dobra za građenje kredibiliteta Komisije kao institucije. Takođe, čini se da je jedna grupa članova Komisije olako prešla preko činjenice da sporni tekst, operišući sa jednim konkretnim slučajem krađe telefonskih kablova i jednim konkretnim slučajem hapšenja grupe lica zbog sumnje na krađu lima sa krova jednog fakulteta, dva obdaništa, drugih škola i javnih ustanova, izvodi dve teze. Prvo, da su kradljivci lima i bakarnih kablova po pravilu Romi, i drugog, da sudije u Srbiji, zbog straha od nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava Roma, drugačije, odnosno blaže sude Romima nego drugim građanima. Pri tome, dok za prvu tezu autor članka kao činjeničnu podlogu uzima dva konkretna incidenta, drugu iznosi potpuno paušalno, ne navodeći nijedan primer da je neko ko nije Rom, za istu ili sličnu stvar, od strane srpskog pravosuđa strože tretiran. Ne sporeći to da su članovi Komisije moguće imali i druge argumente koji se u odluci objavljenoj na sajtu ne pominju, čini nam se da su odluke Komisije nedopustivo šturo obrazložene. Čak i ako se Komisija rukovodi time da opširnije odluke ne bi bile objavljivane od strane onih na koje se odnose (odluka, ako se njome usvaja žalba, uvek predviđa i obavezu lista na koji se odnosi, da odluku objavi), taj problem bi mogao biti rešen paralelnim objavljivanjem i kompletnih obrazloženja i njegovih kraćih izvoda na koje bi se obaveza objavljivanja odnosila. U protivnom, neke odluke Komisije biće jako teško razumeti, a to opet neće doprinostiti građenju njenog kredibiliteta.

DRŽAVNI ORGANI

4. Narodna skupština Republike Srbije

Predsednica Narodne skupštine Republike Srbije, Slavica Đukić Dejanović i direktor Radio-televizije Srbije, Aleksandar Tijanić, potpisali su ugovor kojim su obezbeđeni prenosi sednica i novog saziva Skupštine na programima javnog servisa. RTS će sednice prenositi utorkom, sredom i četvrtkom, kada, prema Poslovniku, parlament zaseda, ali i drugim danima po potrebi. Za prenose će javni servis

dobiti 80 miliona dinara. Ugovor, kako je saopšteno, predviđa i mogućnost da pojedine sednice budu prenošene u odloženom prenosu, zbog ranije preuzetih obaveza RTS-a. Slavica Đukić Dejanović rekla je da se saradnjom Parlamenta i RTS-a, obezbeđuje javnost u radu zakonodavnog doma.

Direktne prenose sednica Narodne skupštine u Srbiji, jedni nastavljaju da tretiraju kao demokratsku tekovinu, a drugi opet, kao slabost javnog servisa koji nema moć da nezavisno odlučuje o tome koje aktivnosti Parlamenta zaslužuju i koliko prostora zaslužuju na programu. Podsećamo da je 2007. godine Republička radiodifuzna agencija čak bila donela obavezujuće uputstvo kojim je RTS-u nametnula obavezu prenošenja sednica Parlamenta. Obavezujuće uputstvo ostalo je na snazi manje od dva meseca, da bi bilo zamenjeno preporukom. Koliko god preporuka formalno pravno bila neobavezujuća, RTS je ipak nastavio sa prenosima. U januaru 2011. godine, Skupština je raspisala tender za direktne prenose, na koji se nijedna televizija nije javila. Ispostavilo se, naime, da postavljene uslove nijedna televizija, osim RTS-a sa svoja dva zemaljska kanala, nije ni mogla da ispuni. RTS koji se inicijalno nije ni javio na tender, na kraju je zaključio ugovor sa Skupštinom u julu prošle godine. Tim ugovorom je RTS-u za godinu dana prenosa garantovano 80 miliona dinara. Sada je taj ugovor verovatno samo produžen. Ono što ostaje problem, jeste pitanje da li se zaključenjem ovakvog ugovora, kompromituje obaveza javnog servisa da obezbedi da programi koje proizvodi i emituje, a posebno programi informativnog sadržaja, budu zaštićeni od bilo kakvog uticaja vlasti. S druge strane, ako se prenosima skupštinskih zasedanja ostvaruje opšti interes, onda se, shodno Zakonu o radiodifuziji, ostvarivanje tog interesa finansira iz pretplate, a ne neposredno iz budžeta. Iskustvo nas uči da bi RTS, kao i do leta 2011. godine, i bez naknade od 80 miliona dinara direktno i bez izuzetka prenosio sve skupštinske sednice, ako ne zbog iskrene vere da je to u cilju ostvarivanja opšteg interesa, onda zbog slabosti i nemoći da se takvom zahtevu Skupštine odupre. Tim više, ovaj ugovor zapravo podseća na fingirani posao kojim se samo prikriva nedopuštena državna pomoć RTS-u.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

5. Organizacija muzičkih autora srbije - Sokoj

Puna četiri meseca nakon što je nova tarifa naknada, koje Sokoj naplaćuje po osnovu emitovanja muzičkih dela na radio i televizijskim stanicama, objavljena u Službenom glasniku, a koju je predložio Upravni odbor te organizacije i koja je dobila pozitivno mišljenje Komisije za autorsko i srodna prava, Sokoj i dalje po njoj ne ispostavlja fakture emiterima. Jedino logično objašnjenje je da su i u samom Sokoju svesni da su iznosi naknada predviđeni tarifom nerazumno visoki, te da procenjuju da će, u slučaju ispostavljanja faktura, poreska obaveza za Sokoj biti viša od iznosa koji će po fakturama moći da bude naplaćen. To zapravo pokazuje paradoks u koji se proces usvajanja tarifa pretvorio, budući da je Sokoju izgleda bilo važnije da ima tarifu koja na papiru izgleda dobro, nego tarifu koju

realno može da naplati. Tokom aprila su nastavljeni pregovori sa ANEM-om kao reprezentativnim udruženjem radio i televizijskih emitera, u kojima Sokoj nudi određene ustupke u odnosu na usvojenu tarifu, u vidu popusta koji bi bili uslovljeni plaćanjem akontacija naknada po više meseci unapred ili ažurnijim dostavljanjem evidencija emitovanih dela. Ključni problem ostaje činjenica da dok Zakon o autorskom i srodnim pravima predviđa da naknada, po pravilu, treba da bude procenat od iznosa od prihoda koji korisnik ostvaruje obavljajući delatnost u okviru koje iskorišćava predmete zaštite, pri čemu se najniži iznosi naknada određuju kao zaštitni mehanizam za slučaj korisnika sa nesrazmerno niskim prihodima, objavljena tarifa koja je dobila pozitivno mišljenje Komisije za autorsko i srodna prava, predviđa toliko visoke minimalne naknade, da će više od 70% korisnika morati da plaća upravo nju. To fokus pregovora sa procenta prihoda koji kolektivna organizacija zahvata, prebacuje na fiksni iznos minimalne naknade, a od same minimalne naknade pravi zapravo redovnu naknadu koju po uravnilovci plaća više od 70% emitera. Sokoj je pokazao spremnost da od ovakvog rešenja odstupi predviđanjem različitih minimalnih naknada za različite zone pokrivanja (u smislu da manju minimalnu naknadu plaćaju emiteri u manjim mestima, u poređenju sa nacionalnim, regionalnim, ili emiterima u većim gradovima), kao i posebnim popustima za nerazvijene delove zemlje, ali ne i od svoje temeljne pozicije da tarifu zapravo zasniva na minimalnoj naknadi, a ne na procentu od iznosa od prihoda, čime tarifa gubi svoje osnovno obeležje koje bi po zakonu trebalo da ima, proporcionalnost. Do kraja perioda na koji se ovaj izveštaj odnosi, pregovori ANEM-a i Sokoja nisu doveli do sporazuma o iznosima i osnovima popusta na iznose naknade utvrđene tarifom.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Savet Republičke radiodifuzne agencije je na sednici održanoj 4. aprila 2012. godine razmatrao tehničke mogućnosti za formiranje više paketa različitih sadržaja u Inicijalnoj mreži za testiranje digitalnog TV signala i utvrdio spisak emitera čiji programi zadovoljavaju uslove za ulazak u pojedine pakete. U saopštenju objavljenom tom prilikom, navodi se da je Savet RRA uzeo u obzir pojedinačne zahteve emitera, kao i njihova izjašnjenja vezana za programske, tehničke i materijalne resurse. Podsećamo, Savet RRA ranije je dao mišljenje da se u Inicijalnoj mreži mogu naći programski sadržaji javnog servisa – RTS 1 i RTS 2, kao i RTS digital i RTS HD, svi nacionalni komercijalni emiteri – TV Pink, TV Avala, TV Prva, TV B92 i Nacionalna Happy TV/HappyK, kao i RTV na području Vojvodine i Studio B na području Beograda. Kako je ETV saopštio da će u Inicijalnoj mreži moći da realizuje više različitih programskih paketa u različitim delovima zemlje, to se otvorio prostor da se paketi u različitim regionima dopunjuju programima koji imaju terestrijalne dozvole za te regione. Ovo je važno zato što se za emitovanje u Inicijalnoj mreži ne izdaju posebne dozvole, već se emitovanje vrši na osnovu postojećih dozvola za zemaljsko emitovanje koje su izdate na javnom konkursu (osim u slučaju republičkog i pokrajinskog javnog servisa, čiji se programi na nacionalnom, odnosno pokrajinskom području, emituju neposredno na osnovu zakona) sa definisanom servisnom zonom, koja mora da bude pokrivena servisnom zonom Inicijalne mreže, da bi emiter u nju mogao da uđe.

ETV će tako, u Inicijalnoj mreži koja pokriva oko 40% stanovništva Srbije, na nacionalnom nivou emitovati programe republičkog javnog servisa i programe nacionalnih komercijalnih emitera. U sastav programskog paketa u Vojvodini, ući će i dva programa pokrajinskog javnog servisa Vojvodine, u sastav programskog paketa u Beogradu - i Studio B, a u sastav programskog paketa u centralnoj Srbiji - i TV Kragujevac. U sastav još dva programska paketa, u južnoj i jugozapadnoj Srbiji, ući će TV Vranje iz Vranja i TV Belle Amie iz Niša, odnosno Regionalna TV iz Novog Pazara. Podsetimo, Ratel je 15. marta ETV-u izdao dozvole za korišćenje frekvencija za Inicijalnu mrežu, a ETV je sa probnim emitovanjem u DVB T2 standardu otpočeo 21. marta. U ETV-u kažu da je Inicijalna mreža, u eksperimentalnoj fazi, namenjena za testiranje sistema, predajnika, prijemnika, različitih parametara i mogućnosti prostiranja i prijema. ETV još nije počeo da objavljuje rezultate merenja i izveštaje o funkcionisanju mreže. Iako je Ministarstvo kulture, informisanja i informacionog društva objavilo Specifikaciju minimalnih tehničkih zahteva uređaja za prijem digitalnog terestričkog televizijskog signala u Republici Srbiji, kao i Uputstvo o načinu i proceduri ispitivanja uređaja (STB i digitalnih televizijskih prijemnika) u cilju procene ispunjenosti uslova za prijem digitalnog terestričkog televizijskog signala u Republici Srbiji, na tržištu još nema prijemnika za koje se pouzdano može reći da ispunjavaju zahteve Specifikacije. Zbog toga je teško proceniti koliki broj građana u ovom trenutku prima televizijske programe putem Inicijalne mreže. Iz Ministarstva je međutim i najavljeno da primarni cilj Inicijalne mreže i nije da dostigne veliku gledanost, već da, kroz testiranje sistema i njegovih parametara, obezbedi bezbolniji proces definitivnog prelaska na digitalno emitovanje koji predstoji.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Umesto vesti o privatizaciji nekog medija, početak aprila obeležila je vest o beskamratnom kreditu koji je državna novinska agencija „Tanjug“ dobila od Vlade. Vlada je naime odlučila da „Tanjug“-u dodeli beskamratni kredit za izveštavanje o predizbornoj kampanji u iznosu od 17,5 miliona dinara. Za „Tanjug“ je u 2011. godini iz budžeta izdvojeno više od 216 miliona dinara. NUNS, UNS, ANEM, NDNV i Lokal Pres su saopštili da dodeljivanje beskamratnih kredita iz budžeta agenciji u državnom vlasništvu otvara put za još veći upliv države na uređivačku politiku. Medijska koalicija saopštila je takođe, da je dodeljivanje beskamratnog kredita jednom konkurentu na tržištu novinskih agencija u Srbiji, i u potpunoj suprotnosti sa načelima Medijske strategije, koju je Vlada usvojila prošle godine. „Time se nastavlja sistematsko gušenje medija koji nisu u vlasništvu države, sa ciljem da se u medijskoj sferi uspostavi monopol. Vlada na ovaj način drastično krši obećanja data medijskim udruženjima i asocijacijama da će krenuti u istinsku reformu medijskog sektora“, navodi se u saopštenju. Premijer Srbije, Mirko Cvetković, odgovorio je da svi mediji imaju podjednak tretman, ali da je Vlada dala pozajmicu „Tanjug“-u, jer je ta agencija državno preduzeće i da je država odgovorna za državna preduzeća. „Tanjug je imao već kredite koji su dospeli do naplate i, pošto nisu imali sredstva da plate, onda je država dala kratkoročnu pozajmicu koju će Tanjug da vrati“, rekao je

Cvetković, a prenela agencija „Fonet“. Po Cvetkovićevim rečima, to nije samo slučaj sa „Tanjug“-om, već i sa drugim preduzećima u državnoj svojini kojima država pomogne kada dođu u teškoće, umesto da ih pusti da propadnu. Inače, u samoj odluci Vlade, uopšte se ne pominju raniji krediti „Tanjug“-a koji su stigli na naplatu, već da je iznos od 17,5 miliona odobren za izveštavanje o predizbornoj kampanji i tokom izbornog dana 6. maja. Vesti koje prenose mediji demantuju i druge navode premijera. Tako dnevni list „Blic“ piše da su zaposleni u „Radio Somboru“, takođe državnom preduzeću, poslednji minimalac primili još za januar 2011. godine. Prethodno su zaposleni u 2010. godini primili samo tri minimalne zarade, a za ostale mesece akontaciju od po 5.000 dinara. „Radio Sombor“ je inače bio privatizovan je 2007. godine, ali je privatizacija raskinuta polovinom 2008. godine, od kada je taj medij ponovo u državnom vlasništvu. U još jednom mediju koji je delimično u privatnom vlasništvu, u „Politici“, nemačka medijska grupa WAZ ponudila je državi svojih 50% udela za 4,7 miliona evra. Iako je ova ponuda očekivana, u svetlu najavljenog WAZ-ovog povlačenja iz Srbije, vest zapravo svedoči da se procesi u Srbiji, umesto u pravcu povlačenja države iz medijskog vlasništva, najavljenog Medijskom strategijom, kreću u suprotnom pravcu. U kontekstu ovakvih informacija, zabrinutost novinarskih i medijskih udruženja da je na sceni uspostavljanje državnog monopola na medijskoj sceni, više je nego opravdana. Podsetimo, Medijskom strategijom predviđeno je povlačenje države iz vlasništva u svim javnim glasilima najkasnije u roku od 24 meseca po utvrđivanju zakonskog osnova. Zakonski osnov za privatizaciju, izuzev u odnosu na novinsku agenciju „Tanjug“, već postoji.

VII ZAKLJUČAK

Ekonomski i politički pritisci na novinare i medije, odustajanje potonjih od kritičkog i analitičkog izveštavanja, izborni proces koji se odvija bez ikakvog mehanizma opšteg nadzora nad postupcima političkih stranaka i kandidata, a pod nadzorom nad elektronskim medijima vršenim na osnovu Opšteg obavezujućeg uputstva radio i televizijskim stanicama (emiterima) u predizbornoj kampanji, koje je bilo u toj meri nejasno, da je sam RRA morao da objavi i obavezujuće tumačenje obavezujućeg uputstva pred drugi izborni krug, čine turobnu sliku okruženja u kome su mediji delovali u Srbiji u periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi. Kada se ovome dodaju izjave predsednika iste one Vlade koja je pre manje od godinu dana usvojila Medijsku strategiju i deklarativno se opredelila za povlačenje države iz vlasništva u svim medijima i kontrolu državne pomoći, a koji sada govori da u Srbiji svi mediji imaju podjednak tretman, ali da samo oni u državnoj svojini dobijaju beskatmatne pozajmice, pri čemu se rešavanje problema sa likvidnošću, zarad čega se pozajmice daju, eufemistički naziva kreditom „za izveštavanje o predizbornoj kampanji“, ta slika postaje još turobnija. U takvim okolnostima, presuda Apelacionog suda u Beogradu, u predmetu dr Slavke Durutović Gligorović protiv „B92“ i novinara Saše Lekovića, koja praksu srpskih sudova u medijskim sporovima približava najvišim evropskim standardima utvrđenim u nekim od najznačajnijih odluka Evropskog suda za ljudska prava u primeni člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda,

dobija još više na značaju. Ukoliko bi se praksa u primeni medijskih propisa, koju ta presuda uvodi, odomaćila u srpskim sudovima, mediji bi u sudovima dobili ključnog saveznika u borbi za otvorenije i demokratskije društvo. Mera u kojoj ta presuda odskače od sveopšteg sivila, tim više upada u oči, ako je uporedimo sa odlukom, ili bolje reći, odsustvom odluke Komisije za žalbe Saveta za štampu, kao samoregulatornog tela od koga je medijska zajednica očekivala da doprinese afirmaciji najviših standarda slobode izražavanja, u predmetu po žalbi Regionalnog centra za manjine protiv dnevnog lista „Politika“, i teksta koji bez ikakvog činjeničnog osnova operiše predrasudama protiv čitave jedne etničke grupe, čiji pripadnici navodno uživaju neopravdano blaži tretman pred srpskim krivičnim sudovima u odnosu na druge građane.